

— ...Եվ ամա 'Իոսի Եսթից Երե-
վանում եմ: Բառով եմ եկել:

— Ամեն: Ամիսուհեա առաջ էլ
Երևանում էի: Եվ առհասարակ՝
միշտ պատեղ եմ: Երբեմն՝ նկար-
ներով, Կրեմլն՝ առանց: Իսկ հո-
գով՝ միշտ: Երկու տասնամյակ
ապրում եմ հանրապետությունից
դուրս (Մոսկվայում): Նոր ցուցա-
նահանգներ սկզբում կազմակեր-
պում եմ Երևանում, հետո՝ այլ
քաղաքներում:

— Այս անգամ ե՞ս այդպես է:
— Այս անգամ՝ նույնպես: Եվ
բոլոր հաջորդ դեպքերում՝ դարձյալ
կլինի այդպես:

— Ուրեմն վաղը Հայաստանի
նախընտրական Զեք անհա-
տակաբան պատկերահանքիս Եռ
աշխատանքներ ուրիշ ֆաղաֆե-
րի, երկրների ցուցասրահներում
դեռ չեն եղել:

— Նրանց առաջին կծանոթա-
նան երևանցիները: Ընդհանրապես
չեմ սիրում հին գործերով ներկա-
լանալ արվեստասերներին, նկարը
ցուցահանգից ցուցահանգին տե-
ղափոխել: Այս ցուցադրության հա-
մար ընտրել եմ 50 գործ, որոնցից
45-ը արվեստանոցից էր են դուրս
գալիս: Շուրջապահի աղմուկ չեն
չափում: Այս ցուցադրության են
սովոր եղել: Վերջին երկու-երեք
տարվա աշխատանքներս են:

— Ո՞րն է Ձեր վերջին շրջանի
ստեղծագործություն մեջ առավել
հետաքրքիրը Ձեզ համար: Ի՞նչ
նորություն եմ հրապարակել այն-
յուրեքին:

— Նկարչի աշխատանքները վեր-
լուծելը արվեստաբանների գործն
է: Միայն ասեմ, որ ինձ համար
նկարչությունը լեզուսի տեխնոլոգիա-
յին պիտի լինի, որով աշխատել են
հին վարպետները:

Այս եզրանակով մեր ժամանա-
կակից նկարչներից, որքան ինձ
չայտնի է, առաջ միայն ես եմ
աշխատում: Հիշեցնեմ, լեզուսը
փայտի մակերևույթի մշակման մի
եղանակ է, որի շերտիով այդ մա-
կերեսը առանձնահատուկ հիմնա-
նյութով է երեսպատվում: Դրանով
նոր հնարավորություններ են բաց-
վում գծանկարչի առջև: Իմ խը-
րիր այն եմ համարում, որ աշ-
խատելով բացահայտեմ գծանե-
կարչության բոլոր հնարավորու-
թյունները: Սպասեմ դրանք: Մինչև

Ռուդոլֆ Խաչատրյան. «ՆԿԱՐԻՉԸ ԼՈՒՅՍ ՊԻՏԻՏԱ»

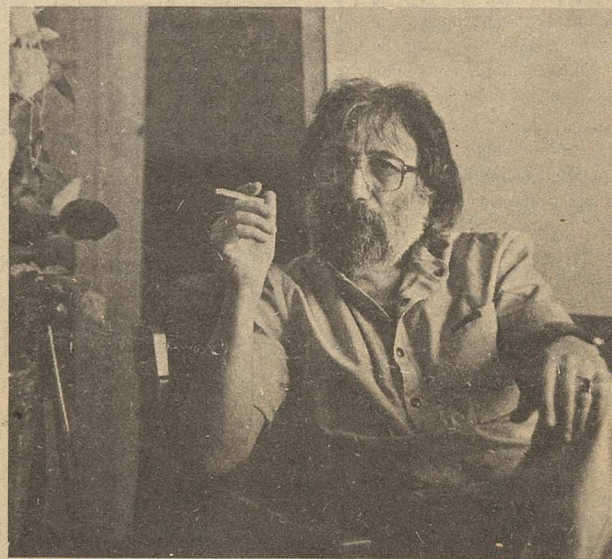
ՀԱՐՏԱԶՐՈՒՅՑ ՑՈՒՑԱՀԱՆԳԵՍԻ ՆԱՍՏԻՆԵՆ

հիմա գծանկար ենք արել թղթի,
խաղաղարտի վրա: Մատիտի կեն-
դանի նյութով մեռած թղթի, խա-
ղաբարտի վրա ենք արվեստ ստեղ-
ծել: Իսկ կազմային լեզուսը կեն-
դանի հիմնանյութն է: Գրաֆիտը և
հիմնանյութը խառնվելով, հարուստ
հնարավորություններ են տալիս:
Նոր սահմաններ են մտնում:

— Իոսի անընդհատ օգտագոր-
ծում եմ «գծանկարչություն» բառը
և խուսափում համընդհանուր րե-
զուլտիստական արժանացած «գրա-
ֆիկա» տերմինից...

— Որովհետև չեմ սիրում «գրա-
ֆիկա» անվանումը: Ես գրաֆիկ չեմ:
Ես գծանկարիչ եմ: Համեստ եմ
անվանում իմ գործը՝ գծանկար-
չություն... Գեղանկարչի, քանդա-
կագործի համար գծանկարչությու-
նը դպրոց ու հիմք է հանդիսա-
նում, օժանդակ միջոց՝ գեղանկար-
քանդակ ստեղծելիս: Ես գիծը
դարձնում եմ հիմնականը: 20-րդ
դարի արվեստը (ՈՒՅՄՍ արվեստ է
իսկ լույսը գիծն է: Անսիրի աշ-
խարհի արվեստը՝ քանդակագործու-
թյունը Զեվքիսի արվեստ էր: Վե-
րածնության արվեստը՝ գեղանկա-
րը ԳՈՒՏՆԻ արվեստ էր: 20-րդ դա-
րի արվեստը, իմ կարծիքով, (ՈՒՅ-
ՍԻ՝ գծանկարի արվեստն է: ԶԷ՝
որ գոյություն ունի սուրբ Երրորդ
դուրսը)՝ քանդակ, գեղանկարչու-
թյուն, գծանկարչություն: Նրանք
մասնական են: Ինչպես Աստվա-
ծաշնչում միասնական են Հայ-
րի, Որդիի, Սուրբ Տոգի: Անսիրի
աշխարհից մինչև ես մեր օրերը ար-
վեստի զարգացման պատմությու-
նը մեջ նրանք միշտ միասին են հան-
դես եկել: Բայց յուրաքանչյուր
շրջանում գերիշխել է մեկը. ան-
սիրի արվեստում՝ ձեռ (քանդակ),
Վերածննդի արվեստում՝ իմաստը
(գեղանկար), այժմ ինձ համար
գերիշխողը լույսն է (գծանկար):

ԶԷ՝ որ միջուկային մեջ լույսն ընկ-
նում է գծի տեսքով: Ուշադրու-
թյուն դարձրե՛ք և ք լուսարձակի

շողին: Գծով է ընկնում, չէ՞: Ինձ
համար գլխավորը գիծն է, գծա-
նկարչությունը: Ես ալը եմ կա-
րտրում:

— Մինչև հիմա խոսում էիք աշ-
խատանքանկի և դրանով ար-
տահայտված ստեղծագործական
սկզբունքի մասին: Այժմ կուզե-
նայի, որ երկարացնե՞ք նորու-
թյունները քննադատի առումով:

— Նկարչի և ցուցադրելու եմ
հայկական բնականություն, նա-
ստյուրմորներին, դիմանկարների
նոր շարքերս: Իմ կարծիքով, իրեն
արդեն ինքնին թեման է: Զեմ սի-
րում նկարչության մեջ գրական
սյուժե ներմուծել: Ահա նատյուր-
մորտներիս մեջ շարժած ծաղիկ-
ներ են: Դրանք ինձ համար մե-
ռած ծաղիկներ չեն: Ունեն իրենց
կյանքը: Նկարչությունն այնքան
կենդանի աշխարհ է, որ ինչ էլ եր-
կարվի, կենդանի է երևում ինքն
է:

Ես դիմանկարային մտածողու-
թյուն ունեմ: Իրը, բնականը,

նատյուրմորտը իրենց դիմանկար
ունեն: Ստեղծում եմ շարժած
ծաղիկ, պղնձ կաթնային, այլ ի-
րերի դիմանկարներ: Այս ամենը
կարող, նոստալգիա է նաև: Ես
նկարում եմ իմ մանկությունը: Հին
դպրեր եմ շատ սիրում: Մանկուց
հիշողությանս մեջ են մնացել:
Մեր գյուղերն եմ հիշում, ուր և-
զեմ եմ փոքր տարիքիս: Նկարելով
հին բանկեր, գյուղեր, նկարում
եմ իմ մանկությունը:

— Ի՞նչ մտով եմ առաջնորդ-
վում մաղկանց դիմանկարներ
ստեղծելիս: Որո՞նք են Ձեր սիր-
քունքները:

— Մարդկանց դիմանկարներ...
Նկարիչը միշտ նկարում է նրան,
ով ավելի մոտ է իրեն: Հոգեպես:
Փիլիսոփայություն: Նույնը՝ ես: Զեզ-
տում եմ հոգեոր հարուստ նե-
րաշխարհի մարդկանց: Նկարելու
չեմ մտածում՝ ինչ ներքինն այս
մարդու մեջ: Ես ապրում եմ: Գը-
լավորը սիրելն է: Ամենամեծ նը-
կարիչը նա է, ով բոլորից շատ է

սիրում: Դատաւանկին ասում էր, որ
կենդանի կիրքի աշխարհը: Ես ա-
սում եմ՝ սերը կիրքի աշխարհը:
Որովհետև գեղեցիկը ծնվում է սի-
րուց: Եվ սիրելն ամենագեղեցիկն
է: Սերն է հիմքը: Հետո է գալիս
ինչ ճանապարհով, ինչ միջոցով
ևս սերը արտահայտում: Ես եր-
չանիկ եմ, որ սերս արտահայ-
տում եմ նկարչության միջոցով:

— Հավանաբար կրկնակի եր-
շանկարյուն է, երբ մարդիկ ըն-
դունում են քո սիրելու տեսակը:
Եվ ընդունելուց հետո ի՞նչն էլ
մի բիշ այդպես՝ քո սիրով են սի-
րում աշխարհը, մարդուն:

— Նշելու է: Սերն էլ որակ ու-
նի: Չափանիշն այն է, թե ինչպի-
սի՞ն է քո սիրո որակը: Եթե մար-
դիկ ընդունում են այն, ուրեմն ես
իմ գործը ճիշտ եմ անում: Ար-
վեստը պիտի երջանկացնի մարդ-
կանց: Սիրելը մշակույթի չափանիշ
է: Մեր երջանիկ ենք, որ մեր
թիկունքին ունենք մեծ մշակույթ,

որը մեր առջինից է գնում: Արվես-
տագետն այս պարագայում ի՞նչ
ընտրություն է անում. ահա չա-
փանիշը: Իսկական արվեստագե-
տը նա է, ով իր մեջ ունի մեր
այդ մեծ մշակույթը և, այն ունե-
նալով, կարող է ասել՝ ես էլ ի-
րավույթն ունեմ նկարելու: Իմ վեր-
ջին աշխատանքներից ինձ համար
շատ կարևոր են մեր մեծ նարե-
կացու կերպարին անդադառնա-
լը, մեծ Կոմիտասին դիմելը, որին
երկրորդ անգամ եմ նկարում, և
հայ մշակույթի մի շարք ուրիշ
գործիչների դիմանկարներն ստեղ-
ծելը: Կարևոր են նրանով, որ կա-
րողաբար իմ ժողովրդի մեծերին
նկարել: Ինձ համար նարեկացին
աստծո պես մարդ է, աստվածա-
յին մարդ է: Նկարելու ընթացքում
ձգտել եմ նրա կերպարի մեջ բա-
նասխյունը աստվածայինը, ճգնա-
վորի հոգեոր աշխարհը: Նարեկա-
ցու և Կոմիտասի մեծագիր նկար-

ներում Կոմիտասը դրսից նայում
է կենդանու ներքը, իսկ Նարեկա-
ցին այնտեղ է, կենդանու ներսում:
Եվ, չնայած առանձին նկարներ
են, ասես խոսում են իրար հետ:
Դիմանկարներին մեջ այս երկուսն
ինձ համար առանձնանում են
մյուսներեցի:

— Այս ցուցահանգեսում ի՞նչ
անպատկեր կողմով կենդանու
յանն ժողովրդական կարիչ Ռու-
դոլֆ Խաչատրյանը:

— Նախորդ ցուցահանգեսի նը-
կարներում բացակայում էր ֆո-
նը: Այստեղ մեծ տեղ է գրավում:
Եթե առաջ միայն սպիտակ ֆոնի
վրա էի նկարում, ապա հիմա մեր՝
նորոգի փոփոխություն կա իմ
գործերում:

— Ինչով էլ բացատրում:

— Երեկ ավելի ազատ մտածե-
լակերպով: Դա չի բացատրում, սա-
կային, որ վաղը լորից վերադառ-
նամ մարտի ֆոնին: Այսինքն՝ ու-
րիշ մտադրանք չեմ անում:

— Մեր գրույցը սկսվեց այն
հաստատումով, որ Իոսի միշտ այս-
տեղ եմ: Բայց մե՞նք ամա գրույցում
ե՞մք հիշատակում: Միշտ այստեղ
եղած մարդն ինչպե՞ս է, որ ամեն
այցելությանը հիշատակի համար
է վարձում:

— Մեծ ցանկություն ունեմ Ե-
րևանում տուն ունենալ: Եթե մեր Ոչ
թե ինչ-որ տեղ երկրորդը: ԶԷ՝ որ
աստված է եղել «առաջին արվես-
տագետը»: Նա է առաջինը քաշ-
ղակել: Աղամբ առաջին «քանդակ»
է, որին աստված շունը պարզեց
և հոգեկոց: Իմ պատկերացրած
այդ աստվածը լույսն է: Ներսի
լույսը: Նկարիչը պիտի լույս տա:
Եվ դա բարին է:

— Նոր գործ սկսելիս, հետևա-
բար, պիտի որ վախ ունենամ:

— Ո՛ր, Ո՛վ սիրում է չի վախե-
նում: Զարմանք է հիացում եմ
այդուհի: Կյանքի հանդեպ: Չբաշ-
չե՞լ ամեն ինչ: Խնձորը մնացել է
խնձոր: Նա չի փոխվել: Որքա՞ն են
խնձոր նկարել բոլոր արվեստա-
գետները: Ինչո՞ւ են նույն բանը
նկարել: ԶԷ՝ որ նա չի փոխվել:
Բոլորն, ուրեմն, սիրել են խնձո-
րը, հիացել նրանով: Եթե գումա-
րենք նրանց սերը... Ի՞նչ հակա-
նախաձեռնություն կա իմ
փոքրիկ խնձորի հանդեպ: Եվ ի՞նչ
բազմա-
զան սեր: Ամբողջ մարդկությունը
մեկ Մարդ է ինձ համար: Ինչքա՞ն
է հիացել այս մեկ Մարդը խըն-
ձորով: Ինչ բազմակողմանի է տե-
սել խնձորը: Բայց այդ խնձորն,
այնուամենայնիվ, մե՞նք է ա-
ռեղծում: Անընդհանրա՞յ: Է: Ահա
սա է հրաշքը: Ահա սա է «բա-
նը»...

կերը ավելի շատ նկարելու նպա-
տակով:

— Ձեր գերագույն նպատակն
է դա:

— Ինձ համար ամեն օր նո-
րից է սկսվում նկարչությունը: Նո-
րից է սկսվում կանգնել: Մոռացիր
արածդ, ստեղծիր նորը: Հենց մա-
տիտ եմ վերցնում, ինձ թվում է՝
նոր-նոր եմ սկսում նկարել: Կը-
ցանկանալի, որ այսպես շարուն-
անակվեք:

— Նոր գործ սկսելիս, հետևա-
բար, պիտի որ վախ ունենամ:

— Ո՛ր, Ո՛վ սիրում է չի վախե-
նում: Զարմանք է հիացում եմ
այդուհի: Կյանքի հանդեպ: Չբաշ-
չե՞լ ամեն ինչ: Խնձորը մնացել է
խնձոր: Նա չի փոխվել: Որքա՞ն են
խնձոր նկարել բոլոր արվեստա-
գետները: Ինչո՞ւ են նույն բանը
նկարել: ԶԷ՝ որ նա չի փոխվել:
Բոլորն, ուրեմն, սիրել են խնձո-
րը, հիացել նրանով: Եթե գումա-
րենք նրանց սերը... Ի՞նչ հակա-
նախաձեռնություն կա իմ
փոքրիկ խնձորի հանդեպ: Եվ ի՞նչ
բազմա-
զան սեր: Ամբողջ մարդկությունը
մեկ Մարդ է ինձ համար: Ինչքա՞ն
է հիացել այս մեկ Մարդը խըն-
ձորով: Ինչ բազմակողմանի է տե-
սել խնձորը: Բայց այդ խնձորն,
այնուամենայնիվ, մե՞նք է ա-
ռեղծում: Անընդհանրա՞յ: Է: Ահա
սա է հրաշքը: Ահա սա է «բա-
նը»...

Նկարիչը ոչ միայն պետք է նը-
կարի աշխարհը և ձեռքով, այլև
սրտով (վերադառնում եմ «գերա-
գույն նպատակին»): Նկարիչն իր
մեջ գիտակցականորեն պետք է
ունենա «աստծուն»: Իր մեջ: Ոչ
թե ինչ-որ տեղ երկրորդը: ԶԷ՝ որ
աստված է եղել «առաջին արվես-
տագետը»: Նա է առաջինը քաշ-
ղակել: Աղամբ առաջին «քանդակ»
է, որին աստված շունը պարզեց
և հոգեկոց: Իմ պատկերացրած
այդ աստվածը լույսն է: Ներսի
լույսը: Նկարիչը պիտի լույս տա:
Եվ դա բարին է:

Հարցազրույցը վարեց՝
Հ. ԱՅԿՍԱՅՍՆԸ
Լուսանկարը՝
Ա. Շապյանի

Rudolf Khachatryan (1937–2007)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · rudolfart.com

An Artist Must Give Light

This file was downloaded from:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0152?lang=en>

Works by Rudolf Khachatryan © Heirs of Rudolf Khachatryan. Other texts, photographs and design © their respective authors. When using this material, please credit the source and link to the page above.

Рудольф Хачатрян (1937–2007)

Цифровой архив Рудольфа Хачатряна · rudolfart.com

Художник должен нести свет

Файл скачан со страницы:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0152?lang=ru>